

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 595/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen vankiloiden valvontahenkilöstön riittävydestä ja tutkintavankien valvonnasta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Riikka Purran /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 595/2022 vp:

Miten hallitus aikoo varmistaa vankiloiden valvontahenkilöstön riittävyyden ja aikooko hallitus nopealla aikataululla huolehtia siitä, että valvontavastuu tutkintavangista tulee poliisille riippumatta siitä, missä tutkintavanki on sijoitettuna?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Vankiloiden valvontahenkilöstön riittävyys

Maaliskuussa 2022 on tehty päätös Vantaan vankilan laajennuksesta. Vantaan vankilaan tulee 160 lisäpaikkaa tutkintavangeille, mikä helpottaa Etelä-Suomen tutkinta-vankipaikkatilannetta. Hallitus on myöntänyt hankkeeseen Rikosseuraamuslaitokselle yli 10 milj. euron lisärahoituksen. Hankkeen myötä Vantaan vankilaan voidaan palkata myös 80 uutta virkamiestä. Lisäksi Oulun uudisrakennushankkeen yhteydessä Oulun vankilassa tutkintavankien kanssa työskentelevän henkilöstön määrää lisätään 4 henkilötyövuodella uusien tilojen käyttöönoton yhteydessä vuonna 2025. Uudella vankila-ratkaisulla vastataan osaltaan Pohjois-Suomen tutkintavankipaikkatarpeeseen. Oulun vankilassa tutkintavankipaikat lisääntyvät 20:lla. Erityishuomiota uudishankkeissa kiinnitetään yhteydenpitorajoitusten toteutumisen varmistamiseen ja eri vankiryhmien, kuten naisvankien, nuorten sekä alaikäisten erillään asuttamisen vaatimuksiin.

Oikeusministeriössä on käynnistetty keväällä 2022 tutkintavankien säilyttämistä ja vanginkuljetuksen kehittämistä koskeva lainsäädäntöhanke. Tavoitteena on Euroopan neuvoston kidutuksen vastaisen komitean (CPT) Suomelle pitkään esittämien huomautusten vuoksi siirtää tutkintavangit nykyistä nopeammin heti vangitsemisoikeuden-käynnin jälkeen poliisin tiloista Rikosseuraamuslaitoksen valvontaan. Tavoitteena on saada uusi lainsäädäntö voimaan vuonna 2025, jolloin myös edellä mainitut henkilöstö-resurssit ovat käytössä.

Hiljattain valmistuneessa oikeudenhoidon selonteossa on arvioitu kokonaisuutena Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstömäärän riittävyyttä suhteessa sille asetettuihin lakisääteisiin tehtäviin ja

tavoitteisiin. Oikeudenhoidon selonteossa on esitetty Rikosseuraamuslaitokselle nykyiseen kehystasoon nähden yhteensä 400 henkilötyövuoden lisäystä vuoteen 2027 mennessä.

Vastauksena koulutetun valvontahenkilökunnan saatavuushaasteisiin Rikosseuraamusalan koulutuskeskus (RSKK) on uudistanut rikosseuraamusalan perustutkinnon opetussuunnitelman sisältöä ja sisäänottoprosessia siten, että vuoden 2023 tammikuusta lähtien tutkinnon suorittaminen on mahdollista aloittaa kaksi kertaa vuodessa. Koulutukseen otetaan jatkossa nykyisen 80 opiskelijan sijaan 120 perustutkinto-opiskelijaa vuodessa. Lisäksi tehostetaan alalla jo olevan, kouluttamattoman valvontahenkilökunnan hakeutumista perustutkintokoulutukseen. Alueellisen ja paikallisen saatavuuden parantamiseksi on aloitettu koulutusyhteistyö myös Ylä-Savon ammattiopiston ja Turun ammatti-instituutin kanssa, mikä mahdollistaa uuden oppisopimuskoulutusväylän alalle. Mainitut toimenpiteet parantavat valvontahenkilöstön saatavuutta muutaman vuoden viiveellä. Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistuksen toisessa vaiheessa tullaan tulevana vuosina arvioimaan Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstörakennetta, tehtäväkuvia ja koulutusjärjestelmän kehittämistarpeita. Tässä yhteydessä selvitetään myös mahdollisuuksia lisätä oman koulutusjärjestelmän ulkopuolelta rekrytoitavan henkilöstön määrää.

Tutkintavankien yhteydenpitorajoitusten valvonta

Voimassa olevan pakkokeinolain (806/2011) 4 luvun yhteydenpitorajoituksia koskevan sääntelyn osalta keskeisenä ongelmana on pidetty epäselvyyttä yhteydenpitorajoitusten sisällöstä ja niiden valvontaa koskevista vastuista. Epäselvää on muun ohessa ollut, miten rajoituksia valvotaan ja kenen toimesta, jos tuomioistuimien määrää yhteydenpidon olevan sallittua valvotusti. Tuomioistuinten tällainen määräys ei ole synnyttänyt yhteydenpitoa valvovalle viranomaiselle toimivaltaa, vaan valvonnan pitää nykyäänkin perustua asiasta viranomaiselle laissa säädettyyn toimivaltaan.

Nykyisellään vastuu yhteydenpitorajoitusten kohteena olevien valvonnasta on säilytys-paikan viranomaisella. Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain (953/2009) 1 §:n mukaisesti tutkintavankien toimeenpano on Rikosseuraamuslaitoksen tehtävä. Silloin kun tutkintavanki on poliisin säilytettävänä, sovelletaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettua lakia (841/2006, putkalaki), jota sovelletaan myös pidätettyjen ja kiinni otettujen kohteluun.

Pakkokeinolain esitöiden mukaan yhteydenpitorajoituksella tarkoitetaan nimenomaisesti tietynlaisen yhteydenpidon estämistä. Lain esitöissä (HE 222/2010 vp s. 261) on esimerkiksi todettu, ettei yhteydenpitorajoitus tarkoita oikeutta kirjeiden tarkastamiseen tai lukemiseen, vaan kysymys on siitä, ettei kirjeitä toimiteta perille. Yhteydenpitorajoitusten tulisi kuitenkin olla lain tasolla sisällöltään niin selkeitä, että ne ovat yksiselitteisesti täytäntöön pantavissa. Eduskunnalle onkin 20.10.2022 annettu hallituksen esitys laeiksi pakkokeinolain ja esitutkintalain sekä niihin liittyvien lakien muuttamisesta (HE 217/2022 vp). Esityksessä ehdotetaan muun ohessa uudistettavaksi kiinni otetun, pidätetyn ja tutkintavangin yhteydenpidon rajoittamista koskevaa sääntelyä

selventämällä yhteydenpitorajoitusten alaa ja niiden valvontaa koskevia vastuita. Ehdotuksella varmistettaisiin, että valvonnasta vastaavat vapautensa menettäneiden säilytyksestä vastaavat viranomaiset, joilla on tähän lakiin perustuva toimivalta. Esitetyn voidaan katsoa pitkälti vastaavan jo voimassa olevan sääntelyn tarkoitusta. Viranomaisten tiedonvaihtoa koskevat säännökset mahdollistavat myös tarvittavan tiedon välittymisen Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisen välillä.

Helsingissä 16.12.2022

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson